

Walka o prawa kobiet

przed międzynarodowymi
Trybunałami

Europejski
Trybunał
Praw
Człowieka

Kto może wnieść skargę do Europejskiego Trybunału Praw Człowieka?

Skargę może wnieść osoba fizyczna, grupa osób lub podmiot (np. organizacja pozarządowa), bezpośrednio lub w wyjątkowych okolicznościach – pośrednio poszkodowane naruszeniem praw i wolności gwarantowanych w Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności.

Skargę może złożyć na przykład osoba, której zamknięto drogę sądową czy bezprawnie pozbawiono wolności. W kontekście spraw dotyczących dostępu do aborcji – kobieta, której utrudniono lub uniemożliwiono przerwanie ciąży, na przykład na skutek powołania się przez lekarza na klauzulę sumienia i braku odesłania do innej placówki, zatajenia informacji o możliwości przerwania ciąży lub stanie płodu, braku skierowania na badania prenatalne.

Wyjątkiem jest wnoszenie skarg przez osoby najbliższe poszkodowanemu lub poszkodowanej w przypadku naruszeń art. 2 (prawa do życia) i art. 3 (zakazu tortur, nie-ludzkiego lub poniżającego traktowania albo karanía) Konwencji.

Kiedy można złożyć skargę do Europejskiego Trybunału Praw Człowieka?

Skargę można wnieść po uzyskaniu ostatecznego rozstrzygnięcia wydanego przez właściwy organ krajowy, w terminie nie późniejszym niż 6 miesięcy.

Skargę można wnieść po wyczerpaniu wszystkich krajowych środków zaskarżenia, jeśli są dostępne. Takimi środkami są m.in. apelacja, kasacja, skarga kasacyjna. Jeżeli w danej sprawie są dostępne np. kasacja lub skarga kasacyjna, skargę do Trybunału można wnieść dopiero po wyroku Sądu Najwyższego.

Czego może dotyczyć skarga?

Skarga musi dotyczyć konkretnej sprawy i konkretnej osoby lub grupy osób.

Skarga może dotyczyć wyłącznie naruszenia praw i wolności gwarantowanych w Konwencji i Protokołach Dodatkowych.

Przedmiotem skargi nie może być ogólnie niezgodność prawa krajowego z Konwencją.

Jakie prawa zagwarantowane są w Konwencji?

Zakaz tortur, niehumanitarnego lub poniżającego traktowania albo karania

Artykuł 3

Nikt nie może być poddany torturom ani niehumanitarnemu lub poniżającemu traktowaniu albo karaniu.

Prawo do ochrony życia prywatnego i rodzinnego

Artykuł 8

1. Każdy ma prawo do poszanowania swojego życia prywatnego i rodzinnego, swojego mieszkania i swojej korespondencji.

2. Niedopuszczalna jest ingerencja władzy publicznej w korzystanie z tego prawa, z wyjątkiem przypadków przewidzianych przez ustawę i koniecznych w demokratycznym społeczeństwie z uwagi na bezpieczeństwo państwowe, bezpieczeństwo publiczne lub dobrobyt gospodarczy kraju, ochronę porządku i zapobieganie przestępstwom, ochronę zdrowia i moralności lub ochronę praw i wolności innych osób.

Prawo do rzetelnego postępowania sądowego

Artykuł 6

Każdy ma prawo do sprawiedliwego i publicznego rozpatrzenia jego sprawy w rozsądnym terminie przez niezawisły i bezstronny sąd ustanowiony ustawą przy rozstrzygnięciu o jego prawach i obowiązkach o charakterze cywilnym albo o zasadności każdego oskarżenia

w wytoczonej przeciwko niemu sprawie karnej. Postępowanie przed sądem jest jawne, jednak prasa i publiczność mogą być wyłączone z całości lub części rozprawy sądowej ze względów obyczajowych, z uwagi na porządek publiczny lub bezpieczeństwo państwowe w społeczeństwie demokratycznym, gdy wymaga tego dobro małoletnich lub gdy służy to ochronie życia prywatnego stron albo też w okolicznościach szczególnych, w granicach uznanych przez sąd za bezwzględnie konieczne, kiedy jawność mogłaby przynieść szkodę interesom wymiaru sprawiedliwości.

Zakaz dyskryminacji

Artykuł 14

Korzystanie z praw i wolności wymienionych w niniejszej Konwencji powinno być zapewnione bez dyskryminacji wynikającej z takich powodów jak płeć, rasa, kolor skóry, język, religia, przekonania polityczne i inne, pochodzenie narodowe lub społeczne, przynależność do mniejszości narodowej, majątek, urodzenie bądź z jakichkolwiek innych przyczyn.

Czy Trybunał rozpatruje sprawy dotyczące aborcji?

→ *Tysiąc przeciwko
Polsce (2007r.)*
→ *R. R. przeciwko
Polsce (2011r.)*
→ *P. i S. przeciwko
Polsce (2012r.)*

Tak – Trybunał rozpatrywał do-
tychczas kilka polskich spraw do-
tyczących trudności w dostępie
do legalnej aborcji i wydał wyroki.
We wszystkich uznał naruszenie
Konwencji, między innymi art. 3
o zakazie tortur, niehumanitarnego lub
poniżającego traktowania, art. 8
o prawie do poszanowania życia
prywatnego i rodzinnego i art. 14
o zakazie dyskryminacji.

Komitet Ministrów Rady Europy,
który nadzoruje wykonywanie orze-
czeń Trybunału, uważa, że do dnia
dzisiejszego Polska nie wdrożyła
prawidłowo wyroków w sprawach
Tysiąc, R. R. oraz P i S. Zdaniem
Komitetu, kobiety w Polsce nadal
nie mają zapewnionego efektyw-
nego dostępu do legalnej aborcji.

Jak wnieść skargę do Trybunału?

Skargę do Trybunału wnosi się
na specjalnie przygotowanym for-
mularzu, który dostępny jest na
stronie Trybunału: echr.coe.int

W formularzu trzeba opisać szczegó-
łowo swoją sprawę oraz postępowanie,
które było prowadzone w kraju.

- Należy wskazać, jakie prawa
i wolności zostały naruszone.
- Do skargi należy dołączyć
wszystkie istotne dokumenty
w sprawie: orzeczenia sądowe,
opinie lekarskie, decyzje
administracyjne.
- Skargę można przygotować
w języku polskim.
- Złożenie skargi jest bezpłatne.
- Na etapie wniesienia skargi
nie trzeba korzystać z pomocy
prawnika.
- Skarga nie może być anonimowa,
ale można wnieść o nieujawnianie
przez Trybunał danych skarżącego
lub skarżącej w publikowanych
publicznie materiałach.
- Skargę należy wysłać pocztą do
siedziby Trybunału w Strasburgu.

Ile może trwać postępowanie przed Trybunałem?

Postępowania w sprawach polskich dotyczących dostępu do legalnej aborcji trwały dotychczas od 4 do 7 lat.

Nie ma z góry określonego terminu rozpatrzenia sprawy przez Trybunał. Postępowanie często bywa długotrwałe.

Istnieje możliwość wystąpienia o środek tymczasowy, którego celem jest zabezpieczenie przed naruszeniem praw i wolności gwarantowanych w Konwencji. Środki tymczasowe są jednak stosowane w wyjątkowych przypadkach.

Szczegółowe instrukcje, jak złożyć wniosek o zastosowanie środka tymczasowego są dostępne na stronie ETPC: echr.coe.int

WAŻNE!

Skarga do Europejskiego Trybunału Praw Człowieka nie wstrzymuje wykonania orzeczenia lub decyzji, która zapadła w kraju.

Jakie są skutki wyroków Trybunału?

Trybunał może wydać wyrok stwierdzający, że prawa i wolności, które gwarantuje osobie skarżącej Konwencja, zostały naruszone.

W wyroku stwierdzającym naruszenie Konwencji Trybunał może zobowiązać rząd państwa do wypłacenia stosownego zadośćuczynienia i odszkodowania osobie skarżącej.

W wyjątkowych przypadkach Trybunał może wydać tzw. wyrok pilotażowy, w którym zaleci państwu dokonanie określonych zmian systemowych, mających na celu zapobieganie powstawaniu podobnych naruszeń w przyszłości.

W pewnych przypadkach wyrok Trybunału stwierdzający naruszenie Konwencji może być podstawą wznowienia postępowania krajowego.

Komitet
Praw
Człowieka
ONZ

Kto może wnieść zawiadomienie do Komitetu Praw Człowieka?

Zawiadomienie może złożyć osoba lub grupa osób dotknięta bezpośrednio naruszeniem praw lub wolności wymienionych w Międzynarodowym Pakcie Praw Obywatelskich i Politycznych.

Zawiadomienie może wnieść wyłącznie osoba fizyczna. Nie może tego uczynić np. fundacja lub stowarzyszenie.

Czego może dotyczyć zawiadomienie?

Zawiadomienie musi dotyczyć konkretnej sprawy i konkretnej osoby lub grupy osób.

Zawiadomienie może dotyczyć wyłącznie naruszenia praw i wolności gwarantowanych w Międzynarodowym Pakcie Praw Obywatelskich i Politycznych.

Przedmiotem skargi nie może być ogólnie niezgodność prawa krajowego z Paktem.

Kiedy można złożyć zawiadomienie?

Takimi środkami są na przykład: apelacja, kasacja, skarga kasacyjna.

Zawiadomienie można złożyć po wyczerpaniu wszystkich dostępnych i skutecznych krajowych środków zaskarżenia.

Nie ma sztywno określonego terminu na wniesienie zawiadomienia, ale zgodnie z Regulaminem Komitetu zawiadomienie może zostać uznane za nadużycie prawa do skargi i na tej podstawie odrzucone, jeśli jest złożone 5 lat po wyczerpaniu środków krajowych lub 3 lata po zakończeniu postępowania przed innym organem międzynarodowym, chyba że istnieją okoliczności uzasadniające zwłokę.

Jakie prawa i wolności gwarantowane są w Międzynarodowym Pakcie Praw Obywatelskich i Politycznych?

- prawo do życia
- zakaz tortur oraz okrutnego, niehumanitarnego i poniżającego traktowania i karnania
- wolność osobista
- prawo do sądu
- prawo do prywatności
- zakaz dyskryminacji

Czy Komitet Praw Człowieka rozpatruje sprawy dotyczące aborcji?

Tak, przykładowo w sprawie Mellet przeciwko Irlandii z 2016 r. uznał, że uniemożliwienie kobiecie przeprowadzenia legalnej aborcji z powodu uszkodzenia płodu narusza zakaz okrutnego, niehumanitarnego i poniżającego traktowania oraz prawo do prywatności.

Jak wnieść zawiadomienie do Komitetu:

Zawiadomienie należy złożyć na piśmie. W przeciwieństwie do postępowania przed Europejskim Trybunałem Praw Człowieka, nie ma jednego oficjalnego formularza, ale Komitet zachęca do skorzystania ze wzoru skargi dostępnego na stronie: ohchr.org

Zawiadomienie powinno zawierać:

- dane osoby lub osób, których prawa zostały naruszone
- dane zawiadamiającego, jeśli nie jest to ta sama osoba wraz z umocowaniem do złożenia zawiadomienia w imieniu innej osoby lub wykazaniem, dlaczego uzyskanie umocowania było niemożliwe
- wskazanie, z jakich krajowych środków zaskarżenia się skorzystało, a z jakich nie i dlaczego
- wskazanie, czy sprawa jest zawisła lub toczyła się przed innym organem międzynarodowym
- opisanie chronologicznie stanu faktycznego
- przedstawienie zarzutów z wyjaśnieniem, na czym polega naruszenie praw i wolności
- niezbędne załączniki potwierdzające okoliczności przywołane w zawiadomieniu

Zawiadomienie nie może przekroczyć 50 stron (dłuższe zawiadomienie powinno dodatkowo zawierać streszczenie).

*Oficjalne języki
Komitetu:
→ angielski
→ francuski
→ rosyjski
→ arabski
→ chiński
→ hiszpański*

Zawiadomienie musi być złożone w jednym z 6 oficjalnych języków Komitetu. Dotyczy to także załączników, które w całości albo w skrócie muszą być przetłumaczone na jeden z oficjalnych języków. Nie trzeba mieć pełnomocnika.

Skutki poglądów Komitetu:

Po rozpoznaniu sprawy Komitet Praw Człowieka wydaje pogląd (ang. View), a nie wyrok. Istnieją wątpliwości co do tego, czy poglądy te są prawnie wiążące, niemniej państwa powinny je respektować.

*Np. wypłata
odszkodowania /
zadośćuczynienia,
przeprowadzenie
rzetelnego
postępowania
w sprawie,
zapewnienie
zawiadamia-
jącemu opieki
psychologicznej.*

Komitet nie zasądza od państwa na rzecz zawiadamiającego skonkretyzowanego odszkodowania, ale może zalecić państwu podjęcie określonych działań w celu zadośćuczynienia zawiadamiającemu.

Komitet może zalecić też zmianę przepisów prawnych.

W pewnych przypadkach pogląd Komitetu może być podstawą do wznowienia postępowania karnego w konkretnej sprawie.

The logo consists of the letters 'H' and 'R' in a white, stylized, serif font. The 'H' has a unique design with a curved top and a vertical bar on the right side. The 'R' is also stylized with a curved top and a vertical bar on the left side. The logo is centered horizontally and is partially overlaid by a large, semi-circular shape that is filled with a gradient from black to red.